

Natungpalen Aya iti Padto ni Jesu Cristo Idiay Oliveti!

Nangted ni Jesu Cristo iti naibinsabinsa a padto maipanggep ti masacbayan ti Judea and Jerusalem iti Mateo 24. Ania ti ibaga cadatayo ti pacasaritaan ti lubong maipanggep ti pannacatungpal daytoy a padto?

Sumagmamano laengen a bulan ti nabati ingganat' ilileggac ti baro a milenium intono Enero 1, 2001, ket umad-adu dagiti sasao maipanggep ti panungpalan ti lubong. Daytoy a tipo ti pammattapatta masansan a maisawsawang apaman nga aggibus ti maysa a siglo ket mangrugi ti sabali, ngem ti panaggagar ngumatngato bayat ti yaasideg ti ilileggac ti baro a milenium.

Ti pannacaisasao maipapan ti panungpalan toy lubong cas ammotayo saan a baro dayta cadatayo. Iti daydi tiempo ni Jesu Cristo dagiti adalanna naggagaranda iti paggibu-san ti panawenda, ket silanudsodda Kencuana dayta cabayatan ti panagtactacderda iti ruar ti templo ti Jerusalem.

Iti uneg ti Jerusalem idi aldaw ni Cristo, iti templo ti napangruna a pasdec, adda iti ngatoen ti ciudad a mangcableaw cadagiti agdaldaliasat a sumangpet iti maysa cadagiti nagsasapalan ti dalan iti ugma a lubong.

Iti sumagmamano a tawen a nasapsapa nangaramid ni Herodes a Dackel iti naindaclan a plano ti pannaca-aramid manen ti templo ken dagiti paspasdec iti aglawlawna. Adda pay 1,000 a papadi a pinagsursurona a mammasdec tapno saan a mapabasol a ti templo naipasdec babaen cadagiti “narugit nga im-ima.” Nangrugi ti trabaho idi 19 S.C. ket saan pay a nalpas inggana 63 C.C., calpasan ti ipapatay ni Herodes.

Ibaga Ni Jesus Iti Masacbayan

Nacain-inaca ti pannacasangal dagiti bloke a marmol ken bato nga agdagsen ti 20 – 30 tenolada ti maysa, ket ti templo ken ti nalawa a paraanganna nacangayngayed a matmatan. Maawatan ngarud ti pannacakellaat dagiti disipulos idi intudo ni Jesus ti nacangayngayed a templo ken nacalawlawna a paraanganna ket kinunana: “Wen, makitayo amin dagitoy ita, ngem ibagac cadacayo nga awanto ti uray maysa a bato ditoy a mabati iti yanna; marbadanto amin” (Mateo 24:2).

Nariribucda cadagitoy a palawag ket adda nagsaludsod ken ni Cristo: “Ibagam man cadacami no caanonto a mapasamac dagitoy? Anianto ti pagilasinan iti yaaymo ken iti panungpalan ti lubong?” (versiculo 3).

Iti Mateo 24, Marcos 13 ken Lucas 21, ti padto ni Cristo no ania ti mapagteng iti Jerusalem nailanad nga agpaay cadatayo Adu cadagiti imbagam ni Cristo cadagiti adalanna a mapasamac ket talaga a napasamacda iti las-ud ti sumaruno nga uppatapul a tawen.

Ania ti impadto ni Cristo a mapasamac? Ania cadagiti sasaona ti natungpal cadagiti sumarsaruno a sagsangapul a tawen, ken no anianto pay ti mapasamac? Macayetnag aya ti lawag dagiti sasaona cadagiti bambanag a dumteng sacbay ti isusublina?

Dagiti Falso A Profeta Ken Mannursuro

Inrugi ni Jesus ti panangilawlawagna cadagiti dumtengto a paspasamac iti daytoy a pammagbaga: “Agannadcayo, ket dicay paallilaw” (Mateo 24:4). Daytoy umuna a palawag a pammallaag saanna a sinungbatan a mismo ti saludsod dagiti adalan.

“Agsipud ta adunto ti umay ket aramatendanto ti naganco a cuncunada, ‘Siac ti Cristo,’ ket adunto ti allilawenda” (versiculo 5). Saan a narasay wenno naiputputtong a pasamac daytoy, imballaagna. Adu dagiti umay, aramatenda ti naganna ken idariragda nga isuda ti pannacabagina, ket dagitoy falso a mannursuro “allilawenda dagiti adu.”

Ditoy ken madamdama iti padto ibalballaagna ti yaay dagiti falso a profeta – dagiti falso a mannursuro iti relihion. “Tumaudto ti adu a sinan-profeta a mangyaw-awan iti adu a tao” (versiculo 11). Ti Baro a Tulag ibagana ti dadduma cadagiti adu a falso a mannursuro ken pangpangulo a nanggay-at a manggundaway iti riribuc ti pannawen ken dagiti namnama dagiti tattao nga agbibig babaen ti turay ti Emperio Romano.

Ti Aramid 5:36-37 nailanad ti dua a cacastoy a tattao: Ni Teudas, pangulo ti bunggoy dagiti uppat a gasut, “napapatay ket nawarawara dagiti pasurotna ket awan ti nagmaayanna,” casta met ni Judas a taga-Galilea, “adu ti napasurotna a tattao” ngem calpasan ti ipapatayna nawarawarada.

Saan a nagbayad, iti Aramid 8 nailanad a ni Simon Mago, maysa a mammadles nga adu ti pasurotna, ginay-atna a gatangen ti pannacabalin ti Espiritu ti Dios cadagiti apostoles. Nainget ti panangbabalaw ni Pedro kencuana gapu ti aginbubucodan a cababalinna.

Ni apostol Pablo, cadagiti sursuratna cadagiti taga-Corinto, Tesalonica ken Galacia, imbagana dagiti adu a sabsabali pay a falso a mannursuro. Iti arinunos ti umuna a siglo, inlanad ni Juan cadagiti sursuratna ti espiritu ti “Anticristo” a madaman nga agtigtignay idi panawenna.

Daytoy a pannacariribuc casla capaturna iti nasion dagiti Judio nanipud ti rugrugi ti tawen 60, ket ni Josefo a mannurat idi umuna a siglo, inlawlawagna: Ita, no maipapan cadagiti ar-aramid dagiti Judio, kimmario ti kinadakesna, ta ti pagilian napno cadagiti mannanacaw ken manglimlimo, a nangallilaw cadagiti caadoan” (*Antiquities of the Jews*, Book XX, Chapter VIII, Section 5, nainayon ti panangigunamgunam).

Imballaag met ni Jesu Cristo nga “agparanto dagiti sinan-cristo ken dagiti sinan-profeta, ket agipakitadanto cadagiti naindaclan a pagilasinan ken nacascasdaaw a banag tapno, no mabalin, yaw-awanda uray dagiti pinili ti Dios” (Mateo 24:24). Naisupadi dagitoy a mangyaw-awan cadagit mangicascasaba ken ni Cristo ngem innayonda ti bucodda a panangitarus cadagiti pannursurona. Talaga, a dadduma cadagiti manglimlimo falso ti pannuntonda nga isuda a mismo ti naipadto a Mesias. Adda dagiti mannurat ti pacasaritaan ti lubong a nagguna a saan a basbassit ngem innem-a-pulo dagiti nagpampammarang a mangtunton iti saad a Mesias idi immuna a siglo.

Gubat Ken Damdamag Maipapan Ti Gubat

Intuloy ni Cristo ti panangsalaysayna cadagiti dadduma a paspasamac a sumaruno. “Mangngegyonto ti canalbuong ti gubat ken damdamag maipapan iti gubat ngem dicay agdanag. Masapul a mapasamac dagitoy ngem saan pay a daytoy ti panungpalan” (versiculo 6).

Adu cadagiti paspasamac ken bambanag nga impadto ni Jesus ti natungpal idi catengnga ti tawen 60. Apaman a natay ni Herodes Agrippa nga ari dagiti Judio idi 44, dimmegdeg ti riribuc babaen ti nagsasaruno a panagturay dagiti dakes a gobernador ti Roma iti daya a lugar. Dagitoy nga agtuturay a pannacabagi ti emperador, bassit ti panagdayawda cadagiti ar-aramid dagiti Judio ti relihionda.

Bimtac ti riribuc gapu ti pannacaibilin ti nadagsen a buis nga aggapu iti caha ti templo. Idi sinuppiat dagiti tattao ti pannacatulaw ti templo, ar-aramid ken pammatida, imbulos ni Floro, ti gobernador ti Judea, dagiti soldadona cadagiti tattao ti Jerusalem. Agangay 3,600 ti natay iti daydi a nadara a pampapatay, ket nagwaras ti panagalsa dagiti napapungtot a Judio iti daya a lugar. Saan a nagbayag, dagiti met laengen Judio ti naglalaban ta cayat ti tunggal maysa ti mangimaton iti yaalsa.

Saan laeng nga adda gubat idia Judea, no di pay ket nagwaras ti riribuc cadagiti sabsabali pay a paset ti lubong. Insalaysay ni Josefo ti castoy a casasaad: “Ngem itan ti yaalsa ken gubat nagwaras, saan laeng iti Judea, ngem casta met idia Italia; ta itan ni Galba [maysa cadagiti tattao a nangtunton ti trono ti Roma idi nagbeckel ni Nero] napapatay iti tengnga ti pagtagilacoan idia Roma; ngarud nagbalin nga emperador ni Oto, a nakidangadang ken ni Vitelio, a nangtunton met ti kina-emperador; ta isu ti pinili dagiti reprep idia Alemanian; ngem nakibacal cada Valenso ken Cecinna, a generales ni Vitelio, idia Betracum ti Gaul. Adda gundaway ni Oto iti umuna nga aldaw, ngem iti maicadua nga aldaw nangabac dagiti soldado ni Vitelio; ket calpasan ti adu a pampapatay, pinatay ni Oto ti bagina...” (*Wars of the Jews*, IV, ix, 9).

Cas impadto ni Cristo, ti riribuc dinayegna saan laeng ti Judea ngem caadoan pay ti Imperio Romano. Impacdaarna met, “Masapul a mapasamac dagitoy ngem saan pay a daytoy ti panungpalan” (versiculo 6).

Bisin, Sakit Ken Ginggined

Ti gubat nganngani cancanayon a cacuyogna ti kinacurang ti taraon ken dagiti sacsakit. Ti panagmula, panagapit ken gagangay a panagnegosio matelledda. Masansan dagiti ciudad malacubda ken mabbiagda laeng cadagiti taraon a naurnong iti uneg ti inaladanda. Insawang ni Jesus ti riribuc a pagbanagan ti gubat ken pannacadidigra ti caadoan.

“Aggugubatto dagiti nasion, casta met dagiti pagarian. Addanto bisin ken ginggined cadagiti nadumaduma a disso. Pangrugian laeng amin dagitoy ti panagsagaba” (Mateo 24:7-8; nainayon ti panangigunamgunam).

Ti armada Romana insinana ti Jerusalem iti entero a pagilian, pinarmecna a saggaysa dagiti cabangibangna nga il-ili ken ciudad. Idi rinugyan ni Tito, ti general a Romano, ti pananglacubna, nagpaaramid iti pader a daga lima a milia ti caatiddugna a naipalawlaw iti Jerusalem tapno awan ti macalibas a rummuar ken mapasardeng ti rinabii a pannacailibas iti taraon a maipastrec iti ciudad. Idi maibusen ti taraon, dagiti cacapsutan nangrugidan nga agbisin.

Caadoan ti panagsagaba ti Jerusalem dimteng idi naggiginnura ken nagbibinnusor dagiti agnaed iti ciudad, gapu ti nacaal-alliaw a casasaadda. Dagitoy a casasaad, naipadto met: “Adunto dagiti mangtallicud iti pammatida; aglilinniput ken aggiginnuradanto. Gapu iti panagadu ti kinadakes, lumammiisto ti ayat dagiti adu.” (Mateo 24:10, 12).

Impalawag met ni Josefo, a babaen ti panaga-apada, dinadael dagiti aga-apa dagiti naipempen a bagas ken dadduma pay a taraon nga immanay coma a taraonda ti adu a tawen. Apaman nga awanen dagitoy a taraon, nagdakiwasen ti macapatay a bisin iti entero a ciudad. Adda dadduma a mannurat ti mangipagarup nga ad-adu dagiti natay a Judio iti Jerusalem babaen ti ima dagiti mismo a tattaoda ngem babaen dagiti Romano a soldado.

Nacaririmon A Managdadael

Insawang met ni Jesus ti sabali pay a nacaam-amac a mapasamac. “Iti casta, inton makitayo ‘Ti Nacaririmon a Managdadael’ nga agtacder iti nasantoan a lugar a cas insao ni profeta Daniel, (maawatan coma ti agbasa ti caipapanan daytoy), masapul a cumamang dagiti adda idia y Judea cadagiti bambantay” (Mateo 24:15-16).

Nganngani tallo ket gudua a siglo calpasan ti padto ni Daniel (Daniel 11:31; 12:11), idi 168 S.C., ti armada ni Antioco Epifanio simrec iti Jerusalem, adu ti pinapatayda cadagiti agnaed ken nagidatagda cadagiti daton a baboy iti altar ti templo.

Ngem ania ngata ti nacaririmon a managdadael cadagidi tawen nga 60? Segun ken ni Josefo, dagiti Romano, “apaman a pinuoranda ti nasantoan a balay, ken amin dagiti pasdec iti aglawlawna, inserrecda dagiti banderada iti templo, ket insaadda ida iti makindaya a ruangan; ket sadiay ti nagidataganda cadagiti sacrificio cadacuada...” (*Wars*, VI, vi, 1). Ngarud maminsan manen nga adda nacaririmon a panagidatag iti daton iti ayan ti templo, a talaga a natalipuposan ti pannacadadaelna cadagiti ima dagiti Romano a soldado.

Innayon met ni Lucas a ti sabali pay a napangruna a pasamac a nagturing iti dayta a panagdadael isu ti pannacalacub ti Jerusalem cadagiti armada. “Inton makitayo ti Jerusalem a linacub dagiti soldado, ammoenyo nga asidegen ti pannacadadaelna. Iti casta, masapul a cumamang dagiti adda idia y Judea cadagiti bambantay. Masapul a pumanaw dagiti adda iti ciudad, ket dagiti adda iti away saandan a mapan iti ciudad. Ta dagitoy ‘Dagiti Aldaw ti Pannacadusa,’ tapno matungpal ti amin a cuna ti Nasantoan a Surat” (Lucas 21:20-22).

Idi 66, bayat ti panagsagaba a pinataud dagiti dakes ken narungsot a turay dagiti babassit a gobernador ken dagiti dinutdutan dagiti Romano, immalsa ti dadduma a Judio. Ni Sixto Gallo, gobernardo militar ti Seria, inaramatna ti Maicasangapul ket Dua a Lehion a pinangpasardeng iti panagalsa. Sinamsam ken pinuoranna ti ciudad ti Sebulon idia y Galilea, sa nagturing iti abagatan a manglacub iti Jerusalem.

Segun ti insurat ni Josefo, nacascasdaaw ta ti Romano a comandante, calpasan ti pananglacubna iti ciudad, inniccatna ti armadana idia y Jerusalem. “Napasamac ngarud a saan a napuotan ni Sixto no casano ti kinacurang ti balligi iti pananglacubna, wenna casano ti kinatured dagiti tattao nga agpaay kencuana;

isu nga inyadayona dagiti soldadona idia y a lugar, ket...pinanawanna ti ciudad, nga awan a pulos ti aniaman a rason ditoy lubong” (*Josephus*, *Wars*, II, xix, 7).

Asideg ti daytoy a tiempo, segun ken ni Eusebio, mannurat idi maicapat-a-siglo, dagiti camcameng ti Iglesia nga adda pay laeng idia y Jerusalem nacaawatda iti pagilasinan, “naited babaen ti pammaltiing cadagiti adda idia y Jerusalem a “napatalgedan,” a panawanda ti naiculbo a

siudad ket agtalinaedda idiy Pella” (F.F. Bruce, *New Testament History*, 1980, p. 375). Ti Pella adda iti ballasiw ti Carayan Jordan iti nasalimeng a lugar.

Dagiti Pagilasinan Iti Tangatang

Iti palawag ni Lucas naisurat a ni Jesu Cristo sasaoenna: “Addanto nacaam-amac a ginggined, panagbisin ken angol cadagiti nadumaduma a disso, ket iti tangatang agparangto dagiti nacabutbuteng a banag ken nacascasdaaw a pagilasinan” (Lucas 21:11). “Addanto pagilasinan a makita iti init, iti bulan ken cadagiti bituen. Ditoy daga, masicuranto dagiti nasion gapu iti butengda iti daranudor ti baybay ken cadagiti dalluyon” (versiculo 25).

Idi 61 nagginggined iti nacapigpigs a idiy Frigia, ti Bassit nga Asya, nacadacmackel ti dinadaelna. Idi 62 wenno 63 nagginggined iti asideg ti Bantay Vesuvio ti Italia ket dinadaelna ti guddua ti ciudad ti Pompei. (Natalipuposan ti pannacagaborna idi naglabas ti 17 a tawen.) Nanipud iti 66 inggana 70, segun ken ni Josefo, nacaal-alingget dagiti nagparparang iti tangatang Iti aglawlaw ti Jerusalem:

“Adda bituen a casla campilan, a nagtacder iti ngaoten ti ciudad, ken maysa a cometa, a nagpaut iti entero a macatawen. Casta met, sacbay ti yaalsa dagiti Judio, ken sacbay dagidiay a riribuc nga immun-una ngem ti gubat, idi adu dagiti bunggoy dagiti tattao a napan dimmar-ay iti fiesta ti awan libadurana a tinapay, iti maicawalo nga aldaw ti bulan Santico, (Nisan,) ken iti maicasiam nga oras iti rabii, nacadacmackel a silaw ti nanglawag iti aglawlaw ti altar ken ti nasantoan a balay, cas caraniag ti aldaw, ket dayta a lawag nagpaut iti caguddua ti maysa nga oras...

“Malacsid cadagito, sumagmamano nga aldaw calpasan dayta a fiesta, iti maica-21 nga aldaw ti bulan Artemio, (Jiar,) maysa a naisangsangayan ken nacascasdaaw a banag ti nagparang; amangan ta ti panangisalaysay casla sarsarita laeng, no saan nga imbaga dagiti nacaimatang, ken no saan a dagiti simmaruno a paspasamac nacaad-aduda a nagtaudan dagita a pagilasinan; ta, sacbay a limnec ti init, dagiti cariota ken tropa dagiti soldado a sia-arms nakita ida nga agtataray cadagiti ul-ulep, ken cadagiti cabangibang a ciudad.

“Maysa pay, iti dayta a fiesta a panaganantayo iti Pentecostes, bayat ti ipapan dagiti papadi iti rabii iti makin-uneg a pangucoman ti templo, cas gagangayda, ti panangaramidda cadagiti nasagradoan nga annongenda, kinunada, nga immuna ti pannacaricnada ti pannacagunggon, ken nangngegda ti dackel nga arimbangaw, ken calpasan dayta nangngegda ti dumayamudom nga uni a cas iti dackel unay a repreg, a cuncunada, ‘Umacartayo ditoyen’” (*Wars*, VI, v, 3).

Nacaal-alingget A Gusoguso

Ti pannarita ni Mateo cadagiti naipadto a sasao ni Jesu Cristo maituloy: “Ta cadagita nga aldaw, nacarcaronto nga adayo ti rigat ngem iti aniaman a napasamac manipud pannacaparsua ti lubong agingga cadagito nga aldaw. Ket uray caano awanton ti castoy a mapasamac” (Mateo 24:21).

Talaga, naindaelan a rigat ken didigra ti dimteng. Iti arinunos ti calgaw ti tawen 70 iti armada ni Tito sinerrecda iti nabatbati a pader a mangsalsalacnib iti Jerusalem. Ti nangayed a templo, cailepleppas 7 a tawen laeng ti naglabas, inuram ti gumilgil-ayab nga apuy bayat ti panangburbor dagiti makina a pakigubat inggana narumecrumec iti Nasantoan a Ciudad.

Agarup 600,00 inggana 1 riwiw a lallaki, babbai ken ubbing ti napucaw iti dayta a pannacaalicubcub ken pannacadadael ti Jerusalem. Nabalud dagiti nacalasat, ket adu cadagitoy ti natay a nagpaay a pagraragsacan dagiti tattao iti circo Romano idia Cesararea.

Masacbayan A Pannacatungpal

Adu dagiti escolar a mangbibig iti kina-dua (duality) iti padto ti Biblia, caipappananna nga adu dagiti padpadto adda umuna a pannacatungpalna casta met iti maud-udi. Mismo ni Jesus impasimudaagna daytoy a principio idi impalawagna ti padto “ti ‘nacaririmon a managdadael,’ a sinao ni profeta Daniel” (Mateo 24:15). Dagiti Judio idi aldaw ni Jesus nasayaat ti pannacaawatda a ni Antioco Epifanio tinulawan-na ti templo, a cas pannacatungpal daytoy a padto agangay 200 a tawen sacbayna. Nupay casta inlawlawag ni Jesus a daytoy a padto matungpalto manen.

Dagiti paspasamac idi 66 inggana 70 C.C. isuda ti pacauna dagiti mapasamacto manen. Ania ti saludsod a sinaludsod dagiti disipulo? “Anianto ti pagilasinan iti yaaymo ken iti panungpalan ti lubong?” (versiculo 3).

Iti saan a panagsubli ni Cristo idi iti mangpanecnec a dagiti paspasamac a naipalawag iti ngato saan nga isu ti napangruna a pannacatungpal ti mensahena. Dagiti tawen calpasan ti ipapatay ni Cristo saanda a dagdagus inunaan ti panungpalan ti tiempo. Saan pay a nacasagana ti pannacailleppas ti plano ti Dios iti sangcatoan.

Dadduma A Padpadto Saan Pay A Natungpal

Ti as-asideg a panangusig cadagiti balbalicas ni Cristo ipakitana a saan pay a natungpal amin dagitoy – talaga a saanda pay a natungpal – cadaydi a tiempo. Imballaagna nga iti tiempo nga agturong iti panagsublina “Cadagita nga aldaw, nacarcaronto nga adayo ti rigat ngem iti aniaman a napasamac manipud pannacaparsua ti lubong agingga cadagitoy nga aldaw. Ket uray caano awanton ti castoy a mapasamac. Ngem pinabassit ti Dios ti bilang dagita nga aldaw, ta no saan, awan coma ti macalasat. Ngem gapu cadagiti pinilina a tattao, kissayanna ti bilang dagita nga aldaw” (versiculo 21-22).

Cadagidi aldaw ni Cristo ti sangcataoan awanan pay cadagiti bambanag a macabalin a mangpucaw iti tunggal tao ditoy rabaw ti daga, a cas maigiddiat cadagidi idia probinsia Romana ti Judea. Ngem, itan, makitatayon ti nacaal-alingget a mabalin “nga awan ti sibibiag a banag a macalasat” – nga iti biag ti tao mabalin a maungaw cadagiti adu a wagas a dipay naitagtagainep idi immuna nga inted ni Jesus ti pammallaagna nganngani 2,000 a tawen ti naglabasen.

Ammo ni Jesu Cristo nga adu ti aramiden ti Iglesiana: “Maicascasabanto iti entero a lubong ti Naimbaga a Damag maipapan iti Pagarian cas pammanecnec dagiti amin a tattao; calpasanna, umayton ti panungpalan” (versiculo 14). Irugi dagiti apostoles dayta a trabaho. Kinuna ni Cristo a, calpasan ti panangawatda iti Espiritu Santo, “Dacayto ti mangpanecnec iti maipapan Caniac idia Jerusalem, iti entero a Judea ken Samaria, agingga iti amin a suli ti daga” (Aramid 1:8).

Adu dagiti libro iti Biblia – a laonento ti ammotayo a Baro a Tulag – ti maisuratto pay. Adu pay dagiti tattao a macangngeg iti ebanghelio ti Pagarian ti Dios, nga insuro ni Jesu Cristo. Adunto pay ti dumngeg iti dayta met laeng a mensahe!

Iti dayta ken iti dayta laeng, iti rumbeng a tiempo iti naindaclan a plano ti Dios, iti panangibaonna iti Anacna a natalipuposan ti pannacabalin ken dayag a mangipasdec iti Pagarian ti Dios ditoy rabaw ti daga. Ginasut dagiti versiculo iti entero a Biblia ti mangibumbunannag iti dayta di-nacapappapati a kinapudno.

“Mapucawto ti langit ken ti daga, ngem pulos a dinto mapucaw dagiti saoc,” kinuna ni Jesus (Mateo 24:35). Intunggal balicas iti padto ni Jesus Cristo ti matungpal iti canibusanan.

Caanonto Ti Pannacatungpal Dagitoy A Bambanag?

Inton caano ti pannacatungpal dagiti nabati a padpado iti Mateo 24? Ti laeng Dios iti macaammo iti apag-isu a tiempo dagitoy a paspasamac. “Ngem no maipapan iti idadateng dayta nga aldaw ken oras, awan ti macaammo – uray dagiti angheles sadi langit wenno ti Anac. Ti laeng Ama ti macaammo” (versiculo 36). Caadoan cadagiti tattao ditoy lubong ti makellaatto.

Ipakita ti padto ni Jesus nga iti Nagtengnga a Daya ti napangruna a lugar a siputan, ket daytoy a lugar isut nalawag a pagdudupudopan dagiti paspasamac iti canibusanan ti tiempo.

Nupay casta, dagiti dadduma a bambanag nga insawang ni Jesus a mapasamac agparang a saanda a naigiddiat cadagiti napasasamaken sadiay cadagiti napalabas a 19 a sigsiglo. Nalaca ti panangipagarup a dagiti bambanag agtultuloyda a cas cancanayon ti panagtultuloyda. Ngem dumtengto ti aldaw a dagiti casasaad sadiay baliwandanto iti agnanayon daytoy lubong.

Ngem dagiti padpadto ni Jesu Cristo, saanda laeng a naikeddeng idiaiy Nagtengnga a Daya. Dagiti casasaad nga insalaysayna samayenda ti isuamin a sangcataoan. “Cas iti napasamac idi tiempo ni Noe, castanto met ti mapasamac inton umay ti Anac ti Tao. Cas cadagidi aldaw casacbayan ti Layus, nangnangan, nagiinum ken nagaasawa dagiti tattao, agingga iti iseserrec ni Noe iti daong. Dida ammo ti mapasasamac agingga idi umay ti Layus a nangyanud cadacuada amin. Castanto met ti mapasamac inton umay ti Anac ti Tao” (versiculo 37-39). Cadagidi aldaw ni Noe, isuamin malacsid ti caamaan ti patriarca nagbibigda cas gagangayda. Bayat ti panagtrabaho ni Noe, dagiti adda ti aglawlaw kencuana, nangnangan, nagiinum ken nagaasawada ken sapasap nga inar-aramidda ti kinaycayatda – agingga idi dimteng ti tudo.

Bayat ti panagur-uray ni apostol Pedro iti pannacapatayna gapu iti pasetna a nangipadpaduyacyac iti naimbag a damag ti panagsubli ni Cristo, insuratna maipapan cadagiti tattao a macapucaw iti sirmatada ket kinatcatawaanda ti kinaagpayso ti idadateng dayta a pasamac. “Umuna unay, maawatanyo coma nga inton dumteng dagiti maudi nga aldaw, agparangto ti sumagmamano a tattao a ti biagda iturayan dagiti kinaderrepda. Pagang-angawandacayto a cuncunada, ‘Incarina nga umay, saan cadí? Ayanna ngarud? Natayen dagiti ammami, ngem isu met latta ti casasaad ti amin manipud pannacaparsua ti lubong!’” (2 Pedro 3:3-4).

Intuloy ni Pedro ti nangballaag cadagiti agdengdengngeg Kencuana, “Ngem babaen ti isu met laeng a sao ti Dios, maaywanan ti agdama a langit ken daga a maipaay iti apuy. Ta mapuorandanto inton dumteng dayta nga aldaw a pannacaucom ken pannacadadael dagiti awanan-dios” (versiculo 7). Dumtengto ti tiempo intono mapasamac ti panangucom ti Dios ket adunto dagiti makellaat, cas sumaruno nga ipakita ni Pedro: “Dumtengto ti Aldaw ti Apo a di mapacpacadaan a cas iti yaay ti mannanacaw. Iti dayta nga Aldaw, agpucawto dagiti langlangit a buyogen ti napigsa a daranudor, ket dagiti planeta matunawdanto iti apuy, ti daga ken ti amin nga adda kencuana mauramto” (versiculo 10).

Awan ti duadua a matungpal dagiti impadto ni Jesu Cristo cas napanecnecanen cadagiti palpalawagna a nailanad iti ngato. Cas nakitatayon ti padto adda “kina-duana” (duality). Natungpalen ti umuna a pasetna, ket matungpalto ti maud-udi iti camaudian ti tiempo.

Ngarud, ti rumbeng a saludsod castoy: “Agsipud ta madadaelto dagitoy a bambanag iti castoy a wagas, ania ngarud a kita ti tao ti pagbalinanyo? Masapul a nasantoan ken naidaton iti Dios dagiti biagyo” (versiculo 11). Idinto ta ammotayo ti imbaga ni cristo maipapan ti panagsublina, ania ngarud ti aramidentayo cabayatanna? Kitaentayo dagiti palpalawag ni Cristo maipapan daytoy a banag cadagiti capitulo 24 ken 25 ti Mateo.

Ania Ti Aramidentayo?

Awan ti tao a macaammo iti aldaw wenno oras ti isusubli ni Jesu Cristo. Talaga a cayat dagiti adalanna a maammoan. Saan laeng a namnaminsan a sinaludsodda. Uray sinungbatannan cas nailanad iti Mateo 24, idi dandani mailansa iti crus, nagsubli manen dagiti adalanna iti dayta a pagsasaritaan. Calpasan ti innem a lawas idi nagungaren ni Jesus, mabasatyo daytoy: “Idi naguurnong dagiti apostoles, sinaludsodda ken Jesus, ‘Apo, isublim cadi itan ti Pagarian iti Israel?’” (Aramid 1:6). Isu met laeng ti insungbatna: “Saan a naited cadacayo ti pannacaammo cadagiti tiempo ken pasamac nga inkeddeng ti Ama babaen ti turayna” (versiculo 7).

Saan a pagduaduaan a cayat a pasien dagiti adalanna a mabiiten ti panagturay ni Jesu Cristo. Cayatda a natalged ti pannacaammoda no inton caano ti pannacalpas dagiti riribuc daytoy mariribucan unay a lubong. Dayta ti agpapada a tarigagay dagiti nacaammo ti kinapudno ken ti kinapangruna ti plano ti Dios iti tao. Daydi Iglesia ti Baro a Tulag a dimmackel iti pannursuro ni Cristo intultuloyna ti nangpaspasungad iti di-bumurong nga isusublina. Makitatayo a nagsursurat da apostol Santiago, Pablo ken Juan a casla agsublin ni Jesus cadagidi aldawda. Kitaenyo dagiti naigunamgunam a letra cadagitoy nga Escritura: “Annacco, asidegen ti panungpalan! Nangngegyo nga umay ti anticristo. Ita, nagparangen ti adu nga anticristo, ket daytoy ti pacaammoantayo nga asidegen ti panungpalan” (1 Juan 2:18). “Nasken met nga aganusayo. Papigsaenyo ti namnamayo ta asidegen ti yaay ti Apo” (Santiago 5:8). “Calpasanna, datayo a sibibiag iti dayta a tiempo, maurnongtayto a maicuyog cadacuada iti ayan dagiti ul-ulep tapno sabtentayo ti Apo idia tangatang. Iti casta, canayonton nga addatayo iti denna ti Apo” (1 Tesalonica 4:17).

Cas nasapsapa a nakitatayon, ti pammattapatta maipapan ti panagsubli ni Cristo gagangay cadagiti agsinsennaay a mangur-uray iti capangrunaan a pasamac iti entero a pacasaritaan ti sangcataoan. Gagangay met a malabasan ti inggunamgunam ni Cristo, “Ngem no maipapan iti idadateng dayta nga aldaw ken

oras, awan ti macaammo – uray dagiti angheles sadi langit wenno ti Anac. Ti laeng Ama ti macaammo” (Mateo 24:36).

Iti panangpadpadaanda iti dayta a pasamac, adda dadduma a nalabes ti panangnamnamada. Nalacalaca cadatayo cadagitoy nga aldaw ti manglisi iti daytoy a biddut ken macasursuro cadacuada. Ngem babalawentayo aya ti kinagagarda? Ti panangnamnamada, ti kinaregtada? Saan.

Ti lecsion a maadal lumawag no basaentay amin iti Mateo 24 ken 25 cas maysa nga agtultuloy a sungbat. Ti simbeng dagitoy dua a capitulo agturong iti pannaludsod no ania ti aramiden dagiti masecnan iti maicadua a yaay ni Cristo.

Impaganetget ni Cristo ti capanunotan nga iti biag cadagiti adu a tattao agtultuloy latta a cas “gagangay” sacbay ti isusublina cas inyarigna idi tiempo ni Noe. Iti Mateo 24:37 mabasatayo: “Cas iti napasamac idi tiempo ni Noe, castanto met ti mapasamac inton umay ti Anac ti Tao.” Nagistay awan ti nacapadaan iti pannacapasamac ti Layus. Saan a pagduaduaan nga adda dadduma a nacangngeg iti pammadto, ngem caaduan ti di nangicaso iti kinapudno.

Adu dagiti tattao cadagitoy nga aldaw ti nacangngeg iti canibusanan daytoy a tiempo wenno ti panagsubli ni Cristo. Caadoan ti di mangpadaan iti kinapudno dayta. Agtultuloy ti biag nga awan ti panangicaso iti dayta a kinapudno. Cas cadagidi al-aldaw ni Noe, idi saan a napacadaan ti idadateng ti layus ket caadoan a tao ti nadatngan a di nagsagana, castanto met iti aldaw nga idadateng ni Cristo. Ti napangruna ditoy isut panagsagana iti casta a pasamac. Inulit-ulit ni Cristo daytoy a banag iti naming-adu a daras iti entero a sungbatna cadagiti adalanna. Kitaenyo ti versiculo 42, “Agsaganacayo ngarud ta saanyo nga ammo ti aldaw a yaay ti Apoyo.” Ti sao nga “agsagana” caipapanna met ti “agsiput,” “agalibtac,” agpaliw,” “agwanawan,” “agannad.”

Iti versiculo 44, impaganetget ni Cristo, “Daytoy ti gapuna a masapul a cancanayon a sisasaganacayo, ta umayto ti Anac ti Tao iti tiempo a diyo ipagpagarup.”

Sana impasaruno ti pammallaag a saantayo nga agilad a cas nabsog ket baybay-an ti agsagana gapu ta agtultuloy met latta ti gagangay a tiempo: “Ngem no isu ket dakes nga adipen, cunananto iti bagina: ‘Mabayag pay ti isasangpet ti apoc’” (versiculo 48). Ti pannacasulisog a mangikeddeng nga itantantan ni Cristo ti isusublina mabalin nga agturong iti kina-materialismo, kinarungsot, ken kina-barengbareng ti biag. Maallucoy ti tao a mangibbet para inton bigat dagiti casapulan ti biag a wagas ni cristo. Mabasatayo iti inlanad ni Lucas, “Addanto mapapatay cadacuada iti campilan ket maipanawto ti dadduma a cas balud cadagiti amin a pagilian. Baddebaddekento dagiti Gentil ti Jerusalem, agingga iti panagpatingga dagiti aldawda” (Lucas 21:24). Dagiti mangsuot iti dayta a dalan maclaadtanto ta “Sumangpetto ti apona iti aldaw a dina ipagpagarup ken iti oras a dina ammo” (Mateo 24:50).

Casano Iti Panagsagana

Isu met laeng ti tema iti Mateo 25 – agsaganacayo iti isusubli ni cristo babaen ti nadosan a panagbiag iti inaldaw-aldaw. Agbiagtayo coma a casla no daytoyen ti maudi nga aldawtayo. Ti nalatac a pangngarig dagiti 10 a berhin mangrugi it capitulo 25. Daytoy ti estorya dagiti lima a masirib ken lima a nengneng a berhin nga agsagsagana a mapan makiboda. Saggaysada iti lana a lampara a pagsilawda iti pagnaanda. Ngem lima cadacuada, dagiti nengneng, awan ti lana dagiti lamparada. Dimteng ti nobyo a saan a napadpadaanan iti rabii ket nabati dagiti lima a nengneng a berhin iti ruar ti padayaan. Nalaca nga itarusan ti ibaga daytoy a mensahe. Isaganaantayo ti di-mapadaanan nga isusubli ti nobyo, ni Jesu Cristo. Inggibus ti pangngarig iti kinuna ni Jesus: “Camaudiananna, agsaganacayo ngarud ta diyo ammo ti aldaw wenno ti oras” (versiculo 13).

Sumaruno ti sabali pay a nalatac a pangngarig – ti pangngarig maipapan iti cuarta (talento wenno bael). Adtoy ti pacaammoan no casano ti panagsagana. Daytoy ti estorya iti maysa a tao a nagdaliasat iti adayo a pagilian ket imbatina dagiti adipenna a mangasicaso iti negosiona. Nalawag a daytoy ti maipada ken ni Jesu Cristo a nangibati cadagiti adalanna inggana intono agsubli. Calpasan ti pannangtedna iti cuarta a pagpuonan dagiti adipen iti negosio, a mayannatop iti cabaellan wenno saririt ti tunggal maysa, pimmanaw ti apoda. Nagnegosio ngarud dagiti adipen. Adda ad-adu ti tagilacona ngem ti sabali, agduduma ti panagballigida. Nagsubli ti apo

ket impakitana iti tunggal maysa ti bunga ti bannogna. Dagiti nainsiriban ti panangaramatda cadagiti cuarta (wenno baela) nagunggunaanda. Ti maysa nga adipen nga awan ti inaramidna a pangpadackel ti puonanna nadusa gapu ti kinasadutna. Ti lecsion a maadal: Masapul nga agtignaytayo a mangpadur-as ti espiritual a casasaadtayo iti entero a panagbiagtayo iti inaldaw-aldaw, iti panagrang-ay a mayannatop cadagiti agduduma a tucad ti abilidad ken cabaelantayo.

Ti camaudian a paset ti Mateo 25 ipakitana ti dackel a pannacaibinsabinsa no casano ti panagsagana. Adtoy manen ti nalatac a paset a mangipakita iti panangucom ni cristo iti isuamin a sangcataoan: “Inton umay ti Anac ti Tao a cas Ari a cuyogen dagiti amin nga angheles, agtugawto iti nadayag a tronona. Matipontiponto amin a nasion iti sangoananna. Paglalasinennanto ida iti dua a grupo a cas iti panamaglalasin ti agay-aywan cadagiti carnero ken calding” (versiculo 31-32).

Ibaga ni Cristo cadagiti bigbigenna ti naimbag ti trabahoda, “ta nabisinanac ket pinacandac; nawawac ket pinainumdac; immayac a cas ganggannaet ket pinadagusdac. Idi lamolamoac, binadoandac; nagsakitac ket inaywanandac; naibaludac ket binisitadac” (versiculo 35-36). Nariribuc dagiti dadduma ket sinaludsodda: “Caano, Apo, ti pannacakitami Kenca a mabisin ket pinacandaca wenno mawaw ket pinainumdaca? Caano ti pannacakitami Kenca a ganggannaet ket pinadagusdaca wenno lamolamo ket binadoandaca? Caano ti pannacakitami Kenca a masakit wenno balud ket binisitadaca?” (versiculo 37-39). Simmungbat ni Cristo: “Ibagac cadacayo: no inaramidyo daytoy iti canunumoan cadagito a cacabsatco, inaramidyo met Caniac!” (versiculo 40).

Nalawag manen ti caipapananna: Agpaaycayo cadagiti sabali a tattao. Iti casta agpaaycayo ken ni Jesu Cristo gapu ta parsuana amin ida. Agbalindanto amin nga annac ti Dios. Dagiti mangbaybay-a iti napudno a panangasicaso ken panangtaming ken agtignay iti panagpaay iti sangcataoan, agpeggadda cadagiti sasao ni Cristo: “Umadayocayo Caniac, dacayo nga inlunod ti Dios! Incayo iti agnanayon nga apuy a naisagana iti Diablo ken cadagiti anghelesna” (versiculo 41).

Ania, ngarud, ti pannacagupgop daytoy a pannursuro? Naimbag ti panangyebcas ni Pedro iti arinunos ti maicadua a suratna: “Iti casta, gaygayemco, cabayatan ti panagur-urayyo iti dayta nga Aldaw, makicappiacayo iti Dios ket aramidenyo ti amin a cabaelanyo nga agbalin a nadalus ken awan pacapilawanna iti imatanga” (2 Pedro 3:14). Dagiti awaten ni Cristo intono agsubli masapul a taluntonenda ti nacristianoan a biag. Tungpalenda dagiti pammagbaga iti Mateo 5, 6 ken 7, ti tengnga ti pannursuro ni Cristo – ti Sermon idia Bantay.

Inggibus ni Pedro, “Ngem dacayo, gaygayemco, ammoyon daytoy. Agannadcayo ngarud, tapno didacay yaw-awan dagiti biddut dagiti dakes a tattao ket matnagcayo manipud cadagiti natalged a lugaryo. Ngem itultuloyyo ti rumang-ay iti parabur ken pannacaammoyo ken ni Jesu Cristo nga Apo ken Mangisalacan cadatayo. Maited coma Kencuana ti dayag, ita agingga iti agnanayon! Amen” (versiculo 17 ken 18).

Ti pannacasapul iti idadackel napangruna unay – cancanayon coma ti panagdur-as ken panagsayaat, ti sipupudno a panagpaay cadagiti caamaan ken caarruba. Ti panagannad iti bucod a cababalin isut napangruna a panagsagana iti idadateng ni Cristo. Inyunay-unay ni Marcos daytoy a punto: “Daytoy ti gapuna nga agsaganacayo, ta diyo ammo no caano ti isasangpet ti akimbalay: mabalin nga iti sardam wenno iti tengnga ti rabii wenno iti parbangon wenno iti agsapa. Wen, agsaganacayo amangan no sumangpet a kellaat ket madanonnacayo a matmaturog” (Marcos 13: 35-36). Ti panagsiput itedna cadatayo ti agnanayon a nacasagana iti aniaman a pannacapasamac ti isusubli ni Cristo – sacbay wenno calpasan ti ipapataytayo. Iti dayta a banag awanen ti

maiparbeng nga escritura no di iti Lucas 21:36: “Agsiputcayo ket diyo sardengan ti agcararag tapno addanto naan-anay a kiredyo nga agibtur cadagiti amin a mapasamac, ken agtacder iti sangoanan ti Anac ti Tao.”

Ania ti casasaad ti nakemyo, ti casasaadyo iti espirtual “iti dayta nga aldaw”? Dacayo laeng ti macaikeddeng. Siwayawayacayo nga agpili no casano ti isungbatyo. Siwayawayacayo a mangpili iti biag. Cas kinuna ti Dios iti Israel, isu met laeng ti ibagana cadatayo ita nga aldaw: “Pagpiliencayo iti biag wenno patay, iti bendision wenno iti lunod ti Dios. Awagac ti langit ken ti daga a mangsacsi iti pilienyo. Pilienyo ti biag... tapno dacayo ken dagiti caputotanyo agpautto ti panagbiagyo” (Deuteronomio 30:19-20).

Impatarus ni: Pedro A. Fabroa (from: “Has Jesus Christ’s Olivet Prophecy Been Fulfilled?”, by Bruce Gore, The Good News, Sept/Oct 1999)